

RTU studiju kurss "Bēnu valoda: sistēma, struktūra, norma"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA0103
Nosaukums	Bēnu valoda: sistēma, struktūra, norma
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Dace Markus - Habilitētais doktors, Profesors
Mācītspēks	Andris Kriekšis - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studenti iepazīstas ar nozīmīgām publikācijām par bērna valodu, apgūst pētīšanas un diagnostikas metodes, komunikācijas prasmi ar bērniem un viņu vecākiem. Balstoties uz apgūtajām zināšanām, pieraksta, analizē un klasificē bēnu valodas piemērus, salīdzina tos ar normatīviem, analizē bērnu pasaules uztveri, veicot asociatīvo eksperimentu.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: gatavot kompetentus skolotājus logopēdus bērna valodas attīstības un pētīšanas jautājumos. Studiju kursa uzdevumi: 1) apgūt zināšanas par bēnu valodas sistēmu, struktūru un normu; 2) apgūt bērna valodas pētīšanas metodiku; 3) apgūt komunikācijas prasmi sarunām ar bērnu un viņa vecākiem; 4) veicināt cieņpilnu attieksmi pret valodu, bērnu kā audzināšanas procesa partneri un pret skolotāja logopēda darbu.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Iepazīties ar V. Rūķes-Draviņas publikācijām (Rakstu izlase (2017). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, Monogrāfija "No pieciem mēnešiem līdz pieciem gadiem" (1982). Stokholma (un Rīga): Baltijas Zinātniskais institūts Skandināvijā, ar periodisku rakstu izdevumu "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā III", 2017, un D. Markus monogrāfija "Paredzama neparedzamība. Bēnu valoda Latvijā" (Paredzamā neprognozējamība Bērna valoda Latvijā), 2018. Apkopojiet bērna valodas piemērus, analizējiet tos, izmantojot kursā apgūtās zināšanas.
Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Markus D. (2018). Prognozējamā neprognozējamība. Bēnu valoda Latvijā. Rīga: Zinātne. 2. Bēnu valoda Latvijā 21. gadsimtā. I, II, III (2015, 2016, 2017). Zinātnisko rakstu krājums. Rīga: Zinātne. 3. Markus D., Zīriņa T., Markus K. (2023). Language policy implementation in Latvian pre-school: Latvian language skills of minority children. Sustainable Multilingualism. Biannual Scientific Journal 22/2023. Kaunas: Vytautas Magnus University, Institute of Foreign Languages, 74-93. Scopus. https://doi.org/10.2478/sm-2023-0004 . Papildu/Additional: 1. Clark, E.V. (2003). First language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press. 2. Hoff, E. (2005 and 2001). Language development. 3rd (and 2nd) edition. Belmont Wadsworth: Thomson Learning. 3. Markus, D. (2003). Bērna valoda: no pirmā klie dziena līdz pasakai. Rīga: Rasa ABC. 4. Markus, D. (2007). Bērns runā kultūras pasaulē. Rīga: Rasa ABC. 5. Rūķe-Draviņa, V. (2017). Darbu izlase. Sast. I. Jansone. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 6. Rūķe-Draviņa, V. (1982). No pieciem mēnešiem līdz pieciem gadiem. Stockholm (un Rīga): The Baltic Scientific Institute in Scandinavia (un pārējie izdevumi). 7. Цейтлин, С. Н. (2009). Очерки по словообразованию и формообразованию в детской речи. Москва: Знак. Citi informācijas avoti/Other sources of information: 1. Linguistica Lettica 2016, 2017. 2. Journal of Baltic Studies. Vol.43, No2, June 2012 3. http://www.lamba.lv ; 4. http://www.liepu.lv 5. http://www.lamba.korpuss.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Artikulārā un akustiskā fonētika (A) Valodas struktūra un semantika (A) Komunikācijas teorija un prakse, psiholingvistika I (A) Runas un valodas novērtēšanas metodes (B)

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. lekcija. Pasaules uztvere bērnībā. Vides, sociālo faktoru un kultūras ietekme uz bērna valodu, mijattiecības ar vecākiem, to izpausme valodā. 1. praktiskais darbs: Atbilstoši lekcijas tematam analizēt zinātnisko literatūru: V. Rūķe-Draviņa "Darbu izlase". 2017. un D. Markus "Bērns runā kultūras pasaulē", 2007.	4	8	2	10

2. lekcija. Bērna valodas specifika. ontolingvistika. 2. praktiskais darbs. Atbilstoši lekcijas tematam analizēt zinātnisko literatūru: S. Tūbeles, A. Vulānes, J. Raipūļa, D. Markus un D. Bērziņas rakstus no periodiskā izdevuma "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā", 2015, un D. Markus monogrāfijas "Prognozējamā neprognozējamība. Bērnu valoda Latvijā" 2018. Atziņu ilustrācija ar pašu novērotiem piemēriem.	4	6	2	8
3. lekcija. Bērna valodas attīstība: fonētiskās īpatnības, to iedalījums, izrunas grūtības, artikulācijas vienkāršošanas paņēmieni. Fonēmu un to savienojumu apguves ceļi, to tipoloģija. Izrunas grūtību un dialekta ietekmes diferencēšana. 3. praktiskais darbs: Atbilstoši lekcijas tematam analizēt zinātnisko literatūru: L. Leikumas, D. Markus, E. Usānes raksts periodiskajā izdevumā "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā II", 2016. Noteikt un analizēt izrunas atšķirības demonstrētos piemēros. Veidot sistēmu bērnu fonētisko īpatnību analīzei patstāvīgajā darbā.	4	6	2	8
4. lekcija. Latviešu valodas fonēmu testi, testēšanas metodika, projekta LAMBA un VPP "Latviešu valoda" materiāli un rezultāti (www.lamba.lv; www.liepu.lv), normatīvie rādītāji, to salīdzinājums ar atziņām par runas defektiem. 4. praktiskais darbs. Analizēt D. Markus, T. Zīriņas un K. Markus rakstu Language policy implementation in Latvian pre-school: Latvian language skills of minority children., 2023. Vērtēt valsts valodas politikas ietekmi uz logopēda darbā.	4	6	2	8
5. lekcija. Fonēmu testi mazākumtautībām, projekta LAMBA materiāli (Z. Anspokas, D. Markus, A. Tauriņas, I. Tommes-Jukevicas rakstu analīze no periodiskā izdevumā "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā", 2015), (Z. Anspokas, I. Stangaines, Vl. Uršulskas, I. Eglītes, I. Tommes-Jukevicas rakstu analīze no periodiskā izdevuma "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā II", 2016). 5. praktiskais darbs. Fonēmu testa piemēru analīze un atziņu ilustrācija ar pašu novērotiem piemēriem. Veidot sistēmu bērnu leksikas īpatnību analīzei patstāvīgajā darbā.	4	6	2	8
6. lekcija. Bērna valodas attīstība: vārddarināšanas un formveidošanas īpatnības, to iedalījums. Vārdšķiru lietojums. Sistēmiskums. 6. praktiskais darbs. Atbilstoši lekcijas tematam analizēt zinātnisko literatūru: D. Markus "Bērna valoda: no pirmā kliezdiena līdz pasakai", 2003, D. Markus "Latviski runājošu bērnu valodas sistēmas izpratne" izdevumā "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā II", 2016. Veidot sistēmu bērnu vārddarināšanas un formveidošanas īpatnību analīzei patstāvīgajā darbā.	4	6	2	8
7. lekcija. KAT un Ubilex adaptētie testi latviešu valodā, testu piemērošanas problēmas un to risinājums. 7. praktiskais darbs. Atbilstoši lekcijas tematam analizēt zinātnisko literatūru: A. Vulānes, A. Tauriņas, T. Zīriņas rakstu periodiskajā izdevumā "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā II", 2016, I. Auziņas, K. Levānes-Petrovas, G. Rābantes-Bušas rakstu periodiskajā izdevumā "Bērna valoda Latvijā 21. gadsimtā II", 2016, D. Markus monogrāfiju "Prognozējamā neprognozējamība. Latviešu bērnu valoda", 2018. Topošo logopēdu pieredzes analīze, izmantojot studentu piemērus.	4	6	2	8
8. lekcija. Adaptēts asociatīvais eksperiments (Journal of Baltic Studies. Vol. 43, No2, June 2012), jēdzienu izpratne. Krāsu nominācija, laika izpratne, iztēle, asociācijas, fantāzija. Bērna valoda bez etiķetes, pieklājības, kultūras ierobežojumiem. 8. praktiskais darbs. Izmantot mācību materiālus no platformas MOODLE jēdzienu un krāsu uztveres izpratnē bērībā. Iepazīties ar bērnu stāstījumu un zīmējumu izstādi "Sapnis par Eiropu" Liepājas Universitātē. Vienoties par jēdzienu asociatīvajam eksperimentam attiecīgajā studiju gadā.	4	8	2	10
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zināšanas: 1) pārzina bērnu valodas sistēmu, struktūru un normu; 2) izpratne par pētniecību bērnu valodas attīstības jautājumos.	Eksāmens: teorijas apguve, datu iegūšanas un bērnu runas analīzes prasme, runas īpatnību analīze un klasifikācija.
Prasmes: spēj izmantot bērnu valodas pētīšanas metodes logopēda profesionālajā darbībā, komunicēt ar bērnu un bērna vecākiem.	Eksāmens: teorijas apguve, datu iegūšanas un bērnu runas analīzes prasme, runas īpatnību analīze un klasifikācija.
Lingvistiskā kompetence: spēj analizēt un klasificēt bērna runas piemērus, balstoties uz apgūtajām valodniecības zināšanām un prasmī.	Eksāmens: teorijas apguve, datu iegūšanas un bērnu runas analīzes prasme, runas īpatnību analīze un klasifikācija.
Pedagoģiskā kompetence: spēj humāni sekmēt bērna valodas attīstību, balstoties uz zināšanām par vecumposmiem, pasaules uztveri un komunikācijas.	Eksāmens: teorijas apguve, datu iegūšanas un bērnu runas analīzes prasme, runas īpatnību analīze un klasifikācija.
Logopēda profesionālā kompetence: spēj noteikt valodas attīstības normu un traucējumus.	Eksāmens: teorijas apguve, datu iegūšanas un bērnu runas analīzes prasme, runas īpatnību analīze un klasifikācija.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Eksāmens	100
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	